

Katz Mózesné

Ez itt édesanyám, Bella. A kép 1918-ban készült, én 1919-ben születtem. Itt nem visel parókát, ez a saját haja [A kép tehát még házasságkötése előtt készült. -- A szerk.]. Édesanyám lánykori neve Moskovits volt, azt hiszem, 1900-ban született, Halmin, ami nem volt messze Szatmártól [Szatmárnémetitől], az első nagyobb város volt, és valószínűleg ezért jött Szatmárra. A szüleim nem meséltek arról, hogyan ismerkedtek meg. Akkoriban a házasságokat a szülők rendezték, főleg a vallásos zsidóknál volt így. 1918-ban házasodtak össze, egy évvel a születésem előtt. Emlékszem, hogy édesanyám mindig az akkori divat szerint öltözködött. Alapjában véve szép volt, én annak tartottam, hiszen minden gyerek szépnek látja az édesanyját. Magas volt, szép melle volt. A nők akkoriban nem dolgoztak házon kívül, mert a gyermekeket kellett gondozni, mostak,

takarítottak, főztek, minden házimunka elvégzése a nők kötelessége volt. De édesanyám műveltebb nő volt az átlagnál. Azt hiszem, csak elemi iskolája volt. Jiddis volt az anyanyelve, de nagyon jól tudott magyarul. Miután férjhez ment, kevesebbet olvasott, mert a gyerekek gondozásával és nevelésével, a háztartással volt elfoglalva. Nemigen olvasott irodalmat, kivéve a vallásról, a gyermeknevelésről vagy a családban betartandó szabályokról szóló olvasmányokat. A könyvek, amiket olvasott, héberül vagy jiddisül voltak írva, és a szüleitől, a családtól vagy édesapámtól kapta őket. Nagymamánál voltak modern irodalmi művek is, vagyis regények, többnyire magyar nyelvűek, a szüleimnél viszont inkább héber nyelvű vallásos könyvek voltak. Édesanyámnak külön edényei voltak az ételnek. Ez szabály volt. A konyhában külön edényei voltak a tejtermékeknek, és külön a húsnak. A szombati ünnepnapra készítettek egy hagyományos zsidó ételt, ami nagyon finom volt, úgy hívják, hogy sólet. A kemencében készítik. Egy lábosba édesanyám fehérpaszulyt tett, vizet és füstölt húst és töltött libanyakat, rántás (pirított liszt) nélkül, gerslivel. Kivették a libanyakat, és megtöltötték liszttel, tojással. Mikor elkészítették, elvitték a pékhez, és betették a kemencébe, vagy megsütötték, mint a sültet. Másnap mentek utána. Pénteken vitték a pékhez (édesanyám vagy egy gyerek), szombaton pedig hazahoztuk mi, gyerekek. Ezek olyan hagyományok, amelyeket ma már nem nagyon tartanak. Én nem főztem sóletot, de édesanyám igen. Péntek este édesanyám meggyújtotta a gyertyákat a két gyertyatartóban, és mondott egy imát. Ez az édesanya szerepe volt. Az asztalnál volt egy rítus: édesapám megáldotta a fonott kenyeret, ami olyan kalácsszerű volt. Sábesskor nem volt szabad világot gyújtani, ami azt jelentette, hogy vagy tovább világított valami, vagy már nem gyújtottak meg semmit. Azon a napon nem volt szabad dolgoznunk, helyette sétáltunk, ettünk, jól éreztük magunkat, mint egy ünnepnapon.